

Nr 66.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1939 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till stödjande av odlingen av vissa kulturväxter.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 17 mars 1939 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 243, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Stödjande av odlingen av vissa kulturväxter för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

Den 9 september 1938 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla en jordbrukssakkunnig person att i samarbete med rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap verkställa utredning angående grunderna för det svenska jordbrukets inriktande och jordbruksdriftens omläggning under försvårad tillförsel och under krig för åstadkommande av ändamålsenligaste försörjningsmöjligheter å livsmedelsområdet. Med stöd av berörda bemyndigande tillkallades den 21 september 1938 såsom utredningsman professorn E. Å. Åkerman. Den 18 januari 1939 har utredningsmannen avgivit förslag till åtgärder för tillgodoseendet av utsädesbehovet. Över förslaget ha efter remiss yttranden avgivits av kommerskollegium, lantbruksstyrelsen, generaltullstyrelsen, statens centrala frökontrollanstalt och statens jordbruksnämnd.

De av utredningsmannen framlagda förslagen avse åtgärder dels för säkerställande av landets behov av vallväxt- och köksväxtfröer och dels för att inom landet åstadkomma mindre odlingar av oljelin, raps, lin och hampa att lagras för utsäde.

Åtgärder för åstadkommande av inhemsk odling av sojabönor.

Utredningsmannens förslag innebär i huvudsak följande. I händelse av avspärrning är det önskvärt att ett område av 20,000 hektar kan besås med soja. Härför erfordras en utsädesmängd av 1,000 ton. Denna myckenhet kan med en antagen skörd av 10 deciton per hektar produceras på en areal av 1,000 hektar, som alltså bör utgöra det första avspärrningsårets sojaareal.

För anskaffande av utsäde härför behövas i sin tur endast 50 hektar. För möjliggörande av en dylik sojaodling bör staten garantera de jordbrukare, som äro intresserade för odling av soja, ett bestämt pris av förslagsvis 40 kronor för 100 kilogram sojabönor. För enkelhetens skull bör staten träffa överenskommelse med en eller flera större utsädesfirmor eller någon av jordbrukarnas egna organisationer att omhänderhava odlingen samt svara för torkning och lagring av skörden. Firmorna eller jordbrukssammanslutningarna böra därvid åläggas att i sin tur teckna odlingskontrakt med jordbrukare. För sojabönornas lagring och skötsel har utredningen beräknat en kostnad av 4 kronor 20 öre per 100 kilogram. Härtill kommer kostnaden för »svinn» vid torkning, beräknad till 2 kronor 50 öre för 100 kilogram, samt frakter, beräknade till 2 kronor för samma kvantitet. Den del av sojabönorna, som åtgår till utsäde, bör övertagas av lagerhållarna och försäljas till överenskommet pris till odlarna. Då ny skörd erhålles, skall ineliggande obehövt lager försäljas till oljefabrik. Skillnaden mellan det pris, odlarna erhållit, och försäljningspriset skall därefter täckas av staten. Kostnaderna för staten skulle vid ett nuvarande pris av omkring 15 kronor 50 öre för 100 kilogram sojabönor bli $[(40 - 15.50) =] 24$ kronor 50 öre + 8 kronor 70 öre =] 33 kronor 20 öre per 100 kilogram eller 332 kronor per hektar vid en avkastning av 1,000 kilogram per hektar. Med en odlad areal sojabönor av 50 hektar skulle kostnaderna för staten alltså bliva 16,600 kronor för år.

Åtgärder för åstadkommande av inhemsk produktion av vegetabiliska oljor.

För tillgodoseende av landets behov av vegetabiliska oljor i händelse av avspärrning har utredningsmannen även framlagt förslag om stödjan-
 dande av odling av raps och oljelin. I fråga om raps har utredningsmannen framhållit att för tillgodoseende av behovet av rapsfrö i händelse av avspärrning endast skulle behövas att en odling funnes av den storlek att 1,000 kilogram frö därav kunde erhållas. En odling av 1 hektar har ansetts tillfyllest. Lämpligen kunde enligt utredningsmannens mening en överenskommelse träffas med Sveriges utsädesförening om att hålla en sådan odling. Beträffande stöddjan-
 det av oljelinodlingen har utredningsmannen ansett att ett belopp av 34,000 kronor borde ställas till förfogande för detta ändamål.

Åtgärder för täckande av landets behov av lin och hampa.

I syfte att uppmuntra linodlingen inom landet bör enligt utredningsmannens förslag ett belopp av 24,500 kronor ställas till förfogande.

Departementschefen har i ärendet anfört huvudsakligen följande.

»Det är uppenbarligen av stor vikt att åtgärder vidtagas för att säkerställa tillgången inom landet av de i utredningsmannens förslag omförmälda kulturväxterna i händelse av försvårad tillförsel eller krig. De nu ifråga-

varande förslagen, som avse att åstadkomma en inhemsk produktion av sojabönor samt att trygga landets behov av oljelin och lin, synas mig förtjänta att genomföras. Desamma ha även tillstyrkts i de avgivna yttrandena. Jag förordar alltså, att odlingen av nyssnämnda växtslag stödjdes på sätt utredningsmannen föreslagit genom att staten ikläder sig vissa garantier gentemot odlarna så att dessa ekonomiskt säkerställas i fråga om de av dem verkställda odlingarna. Gentemot de av utredningsmannen framlagda beräkningarna av kostnaderna för statsverket finnes från min sida intet att erinra. För täckande av kostnaderna för odling av sojabönor torde sålunda bliva erforderligt ett belopp av 16,600 kronor, för odling av oljelin 34,000 kronor och för odling av lin 24,500 kronor eller sålunda tillhoppa i runt tal 75,000 kronor. Härtill komma emellertid vissa smärre belopp för fröreserver av raps och hampa. Ett belopp av 80,000 kronor torde alltså böra ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål. Beloppet torde böra anvisas såsom ett särskilt reservationsanslag under nionde huvudtiteln. Det torde böra ankomma på jordbruksnämnden att handhava den nu förordade verksamheten.»

Utskottet tillstyrker förevarande förslag och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *Stödjande av odlingen av vissa kulturväxter* för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 80,000 kronor.

Stockholm den 9 maj 1939.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 65.